

במדבר

קיטור: ולא יהי' קצף — הא אם לא תעשו כן יהי' קצף [וע"ד לשון רש"י פריער אין פ' שמיני' אויפן פסוק „ראשיכם אל תפרעו גוי' ולא תמותו" — הא אם תעשו כן תמותו"].

מפרשים ענטפערן, אז דער חידוש פון רש"י דא איז (ניט דער עצם הענין פון „וואס לאו . . יהי' קצף", נאָר) צו לאָזן הערן וועמען דער פסוק מיינט שולל זיין מיטן „ולא יהי' קצף": לפום ריהטא קען מען מיינען אז די ווערטער באַציען זיך צו התחלת הפסוק „והלויים יחנו גוי'", אז אויב זיי וועלן אזוי טאָן „לא יהי' קצף", „וואס לאו (אויב די לויים לא יחנו) יהי' קצף" — איז רש"י שולל דעם פירוש, און איז מפרש „וואס לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו", אז דער „ולא יהי' קצף" איז אַ המשך צום פריערדיקן פסוק „והזר הקרב יומת", אז אויב „יכנסו זרים בעבודתם זו" וועט זיין אַ „קצף על עדת בני ישראל".

אַבער אויך לויט דעם איז ניט פאַר-שטאַנדיק:

(א) כנ"ל, וואָס איז די אריכות אין התחלת לשון רש"י „אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף" — מאי קמ"ל?! רש"י האָט געדאַרפט אָנהויבן מיטן „לאו", הא אם יכנסו כו' יהי' קצף?

(ב) אפילו אויב יע זאָגן דעם „הן" — פאַרוואָס זאָגט עס רש"י בלשון „אם

א. אין פסוקי „והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא יהי' קצף על עדת בני ישראל גוי'", איז רש"י מעתיק די ווערטער „ולא יהי' קצף" און איז מפרש: „אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי' קצף".

דאָרף מען פאַרשטיין? רש"י האָט שוין געבראַכט כמה פעמים³ דעם כלל אז „מכלל לאו אתה שומע הן" — איז וויבאַלד אין פסוק שטייט, אז ווען מ'וועט מקיים זיין דעם ציווי — „לא יהי' קצף", איז דאָך מובן מעצמו אז אויב מ'וועט עס ניט מקיים זיין — „יהי' קצף": וואָס איז דאָ רש"י מחדש בפירושו שוי?

אפילו אויב מ'זאָל זאָגן אז רש"י וויל דאָ מדגיש זיין (ניט סתם דעם עצם הענין אז „וואס לאו . . יהי' קצף", נאָר) אז דאָס איז די גאַנצע כוונה פון דעם פסוק, צו לאָזן הערן דעם עונש („וואס לאו . . יהי' קצף") — וואָרום אין דעם „הן" (אז „אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף") איז דאָך גאָר קיין חידוש ניטאָ — איז נאָך אַלץ ניט מובן:

וואָס איז די אריכות הלשון אין רש"י — „אם תעשו כמצותי לא יהי' קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי' קצף"? רש"י האָט געדאַרפט זאָגן ב-

(1) פרשתנו א, נג.

(2) כן הקשה גם בשפ"ח.

(3) יתרו כ, יב. תצוה כח, לה. תשא ל, כ. ועוד.

(4) ובכל אופן צ"ע (לכאורה) הטעם למה חזר רש"י על כלל זה כמה פעמים בפירושו. ואכ"מ.

(5) ראה ס' זכרון, באר מים חיים (לאחי המהר"ל) ודבק טוב כאן.

(6) דבק טוב.

(7) י, ו (הובא בס' זכרון כאן). וראה גם פרש"י

אמור כא, יב, שם, טו.

(8) ס' זכרון ושפ"ח כאן.

(9) א, נא. וראה חזקוני כאן.

ווען „ממחרת“ פון מעשה קרח) „אתם¹³ המתם את עם ה'“¹⁴.

נאך מער: אפילו דער חטא צוליב וועלכן די „חמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת“¹⁵ האָבן באַקומען זייער עונש איז נישט בדומה צו „יכנסו זרים בעבודת תם זו“ אין די פסוקים: פסוקים דידן רעדן וועגן עבודת הלויים (הורדת המשכן והקמתו)¹⁶ און שמירת המשכן¹⁷, משאכ דארט רעדט זיך וועגן א זר (כולל א לוי) וואָס טוט עבודת הכהן נה¹⁸.

און עס איז א דוחק גדול צו זאָגן אַז רש"י איז נאָר אויסן ברענגען א דוגמא אויף דעם ענין פון „קצף“ (עונש) — אפילו ווען דארטן רעדט זיך וועגן אַן אנדער חטא.

(13) שם, ו.

(14) ואף שפשוט שהקצף לא הי' מצד התלונה עצמה, שהרי כיוון תלונות היו לפני זו ולא יצא קצף, ועכצ"ל שסיבת הקצף היתה קשורה עם „מעשה קרח“ (בכלל) — מ"מ, סו"ס לא בא הקצף על עון זה ד, יכנסו זרים בעבודת זו, ולהעיר מראי"ע וחזקוני כאן שהביאו מעווא שנגע בארון (ש"ב ו, ז) אבל לכאורה אין זה שייך ל"כנסו זרים בעבודת זו". ולהעיר ממש"נ לקמן (בהעלותך ח, ט) ולא יהי בכניי נגף גר, ושם לא הביא רש"י רא"י.

(15) קרח טו, לה. וראה שם, יז"ת.

(16) לעיל פסוק נא.

(17) כפשוטו לשון הכתוב כאן (א, ג) „ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות“, שקאי על שמירת המשכן. וכפי הראב"ע, רמב"ן ועוד עה"פ. (וזה שרץ עה"פ „ושמרו את משמרתם“ דלקמן ג, ז) פרש"י, כל מנוי כ"י קרוי משמרת משמע, שכאן גם רש"י ס"ל שפירושו הוא ענין השמירה (וראה לקו"ש ח"ג ע' 14). ולהעיר מפרש"י לעיל אמור כב, ט.

(18) ראה קרח שם (ז, ה).

תעשו כמצותי“ סתם (ניט אויסטייטשנ-דיק וועגן וועלכער מצוה דאָ רעדט זיך)? לכאורה האָט ער געדארפט זאָגן ביים „ה'“ בהתאם ווי ער איז מסיים ביים „לאו“: „אם לא יכנסו זרים (וכי"ב) לא יהי קצף הא אם יכנסו יהי קצף“.

ג) אויך אין לשון רש"י „שיכנסו זרים בעבודתם זו“ איז נישט גלאַטיק: בכלל איז דרכו של רש"י צו באַנוצן זיך מיט לישנא דקרא — פאָרוואָס איז ער משנה פון פריערדיקן פסוק „והזר הקרב (לעבודתם זו)“¹⁹, און זאָגט „שיכנסו זרים (בעבודתם זו)“? אויך: פאָרוואָס נוצט דאָ רש"י לשון רבים „שיכנסו זרים“²¹?

ב. ווייטער איז רש"י ממשיך: כמו שמצינו במעשה קרח כי²² יצא הקצף וגו'.

איז אינגאנצן נישט פאָרשטאָנדיק:

א) וואָס איז רש"י דאָ אויסן מיט דער רא"י פון „מעשה קרח“? דאָרף מען דען אַנקומען צו אַ רא"י אַז ווען דער אוי-בערשטער וואָרנט מיט אַן עונש (קצף) פאָר דעם חטא פון קירוב זר לעבודה, וועט טאָקע אַנקומען דער עונש?!

ב) ועיקר: וואָס איז איבערהויפט די רא"י פון „מעשה קרח“ (וואָס האָט לכאור-רה גאָר קיין שייכות נישט) צום תוכן פון דעם פסוק: ביי „מעשה קרח“ איז דער „יצא הקצף מלפני ה'“ נישט פאָרבוּנדן מיטן עון פון „יכנסו זרים בעבודתם זו“, נאָר בשייכות צו דער מגיפה אויף אידן דערפאָר וואָס זיי האָבן זיך מתלונן גע-

(10) לשון רש"י שם.

(11) ואף שנאמר „ולא יהי קצף על עדת בני“ — ראה ראב"ע עה"פ שהפירוש בזה „אחד מעדות. והרי ע"פ הנ"ל קאי זה על „והזר הקרב יומת“.

(12) קרח יז, יא.

(*) ואף שכותב לקמן שם „קרוי משמרת בכל המקרא“ — לכאורה כוונתו בזה רק שבכ"מ נק' מינוי בלשון משמרת אבל לא שבכ"מ שכתוב משמרת פירושו (רק) מינוי. ואכ"מ.

ג. וי"ל דעם ביאור אין דעם:
ובהקדם הערה אין דעם סדר הכתובים:
צווישן דעם פסוק „והזר הקרב יומת“
און „ולא יהי קצף“ איז די תורה מפסיק
מיט'ן פסוק „וחנו בני ישראל איש על
מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם“, און
(התחלת פסוק זה) „והלויים יחנו סביב
למשכן העדות“.

איז ניט מובן וואָס איז דער פשט פון
„ולא יהי קצף“:

אויב „ולא יהי קצף“ מיינט דעם עונש
פון „והזר הקרב יומת“ און ער רעדט
וועגן בני ישראל און ניט בנוגע די לויים
— איז דאָך קשה: א) ווי קומען אַריין די
ענינים הנ"ל (וועגן דעם מקום החני' פון
בנ"י) צווישן די צוויי פסוקים וואָס זיי-
נען היינוּ הך (דעם עונש פון א זר הקרב
לעבודתם זו: ב) תרתי פסוקי למה לן:
וואָס איז מוסיף דער „ולא יהי קצף“
נאָך „והזר הקרב יומת“?

און אויב דער „ולא יהי קצף“ מיינט
נאָר בשייכות צו די לויים (ומתורצות ב'
קושיות הנ"ל), אַז אויב די לויים וועלן
ניט חונה זיין סביב למשכן (אפילו ווען
דאָס האָט נִיט געבראַכט צו „והזר
הקרב“) רופט עס אַרויס א „קצף“

— און „קצף“ איז פירוש (ניט עונש
מיתה, נאָר) א לייכטערער עונש: אַזוי
זיינען די לויים „לגיון של מלך“²⁴ און
„והיו לי הלויים“²⁵, „נתונים נתונים המה
לי“²⁶ — בקירוב צום אויבערשטן: אַבער
אויב זיי וועלן ניט חונה זיין „סביב

מפרשים זאָגן¹⁹, אַז דער ענין אין
רש"י קומט בהמשך צו א פריערדיקן
פרש"י אויף „והזר הקרב יומת“¹⁶ —
וואָס רש"י איז מפרש: יומת — בידי
שמים. דלכאורה, פון וואָנעט נעמט
רש"י (בפשוטו של מקרא) צו לערנען אַז
„יומת“ מיינט „בידי שמים“ און נִיט בידי
אדם?²⁰ ואדרבה: אויפן פסוק „וגם בעליו
יומת“ (אין פ' משפטים²¹) איז רש"י
מפרש „בידי שמים, יכול בידי אדם ת"ל
כו". זעט מען אַז לולא דער ראי' ממקום
אחר וואָלט מען געדאַרפט טייטשן
„יומת“ א מיתה בידי אדם.

אויף דעם ברענגט רש"י (דאָ) אַז מען
לערנט עס אַפ פון פסוק „ולא יהי קצף“
וואָס מיינט אַז עונש בידי שמים — „כמו
שמצינו במעשה קרח“, וואָס ביי מעשה
קרח איז דער עונש (פון די מקריבי
הקטורת)²² געווען בידי שמים. איז דער-
פון מוכח אַז „והזר הקרב יומת“ מיינט
„בידי שמים“.

אַבער לכאורה איז דער פירוש אַ
דוחק גדול, וואָרום אין דעם פירוש
רש"י איז ניטאָ קיין רמז צו זיין פריער-
דיקן פירוש „יומת — בידי שמים“, און
פון פשוטות לשון רש"י דאָ איז משמע,
אַז די ראי' פון „מעשה קרח“ איז אויף
דעם עצם ענין אַז אויב „יכנסו זרים
בעבודתם זו יהי קצף“²³.

19) שפ"ח ומשכיל לדוד כאן. וראה ראי' לעיל
פסוק נא. וראה הערה 22.

20) וכפי הראב"ע שם. וראה ראי' שם (ע"פ
פרש"י קדושים כ, י).

21) כא, כט. וראה משכיל לדוד כאן.

22) עפ"י מתורץ מה שהקשה בנ"א (לעיל פסוק
נא) דאין ראי' מלוא יהי קצף שגם החוטא (הזר
הקרב) מיתתו בידיש — כי גם החוטאים במעשה
קרח מתו בידיש. וראה משכיל לדוד כאן.

23) כלומר: אף שיל דמה שפרש"י לעיל „בידי
שמים“ הוא מפני שסומך על פירוש כאן (שילפינו

ממעשה קרח) — מ"מ, דוחק גדול לומר שכונות
רש"י בפירושו כאן („כמו שמצינו כו") היא רק
להביא ראי' על פירושו דלעיל.

24) פרש"י לעיל א, מט.

25) פרשתנו לקמן ג, יב.

26) בהעלותך ח, טז.

ישראלים³⁰. און דערמיט ווערט פאָר-
היט אז „זרים“ וועלן נישט צוקומען צו
משכן.

און דערפאר זאָגט אָן די תורה דאָ
„וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש
על דגלו לצבאותם“ — דאָס איז נישט
בלויז צו באַוואַרענען און פאַרמיידן
דעם ענין פון „והזר הקרב יומת“ (ער
זאָל נישט קומען צו טאָן עבודת הלווי),
נאָר אַ ציווי פאַר זיך, אז מען מוז אַנ-
האַלטן די הבדלות און גבולות ביי די
בני ישראל³¹.

און בהמשך לזה זאָגט די תורה
„והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא
יהי קצף על עדת בני ישראל“: דער
פסוק איז ממשיך אין דעם חומר פון
אָפּהיטן די איינגעשטעלטע מחיצות
„(וחנו בני ישראל איש על מחנהו גו'
והלויים יחנו סביב למשכן גו'“), וואָס
דערמיט ווערט פאַרזיכערט עס זאָל נישט
זיין קיין „קצף“;

און דאָס איז רש"י מדגיש בלשונו „אם
תעשו כמצותי — קיום המחיצות — לא
יהי קצף“, ומכלל לאו אתה שומע הן —
אָן ביטול המחיצות איז גורם „קצף“ —
נאָר דעמאָלט איז דער „קצף“ נאָר
„בכח“. און דערפאר איז רש"י מסביר
ומדגיש „ואם לאו שיכנסו זרים בעבו-
דתם זו יהי קצף“, אז דוקא ווען ביטול
המחיצות דערפירט צו „יכנסו זרים כו'
בפועל, דאָן „יהי קצף“ — בפועל.

למשכן העדות“ וועט זיין פאַרקערט —
„קצף“ אויף זיי —

איז דאָך נאָכמער קשה: דער פסוק
זאָגט מפורש „(ולא יהי קצף) על עדת
בני ישראל“, פאַרשטייט מען אז דאָ
רעדט זיך בשייכות צו (א חטא מצד) די
בני ישראל — נישט די לויים³²!

ד. דעריבער זאָגט רש"י „אם תעשו
כמצותי לא יהי קצף ואם לאו שיכנסו
זרים בעבודתם זו יהי קצף“, דערמיט
איז רש"י מיישב די סתירה הנ"ל אין די
פסוקים:

דאָס וואָס „ולא יהי קצף“ שטייט אין
פסוק בשייכות צו „והלויים יחנו סביב
למשכן“, איז ווייל דאָס באַוואַרנט ס'זאָל
נישט זיין „קצף“ אויף „עדת בני ישראל“:

„אם תעשו כמצותי“ — אויב מ'איז
מקיים די מצוות וואָס ריידן זיך דאָ אין
דער פרשה, וואָס זייער תוכן כללי איז
„והלויים יחנו סביב למשכן העדות“
(כדלקמן) — דאָן „ולא יהי קצף“;

„ואם לאו“, און אויב מ'וועט נישט טאָן
„כמצותי“, וועט דאָס זיין אַ סיבה צו
דערפירן אז „יכנסו זרים בעבודתם זו“
— ובמילא „יהי קצף על עדת בני
ישראל“.

די הסברה בזה:

די נקודה פון דער פרשה איז —
„ואתה הפקד את הלויים על משכן
העדות גו' והם ישרתהו גו'“²⁸. אַ ציווי
ואזהרה אויף דער „הבדלה“ און די
„גבולות“²⁹ וואָס דער אויבערשטער
האָט איינגעשטעלט צווישן די לויים און

(30) ראה ספורנו ואלשיך בפסוקים אלה.
(31) עפ"י מובנת ג"כ השייכות דכל פסוקים אלה
(א, נ"ג) לכאן, דלכאורה מקומם הי' צ"ל אחרי
פרשת הדגלים —
כי פסוקים אלה באים להורות שהמדובר להלן
צ"ל בדיוק ורק אז „לא יהי קצף“. וראה מפרשים
שבהערה הקודמת. ראב"ע כאן. ועוד.

(27) ובאלשיך כאן משמע שמפרש דהקצף יהי
על עדת בניי אם הם יחנו שם במקום הלויים.
(28) א, נ.
(29) ראה פרש"י דלקמן הערה 38.

ווערט דורך א רביס³⁵ ("זרים"³⁶).

ומהאי טעמא איז רש"י משנה (פון ל' הפסוק "הקרב") צו "יכנסו" — ווייל אין אונזער פסוק, וואו עס רעדט זיך וועגן א חני' במחנה לוי, פאסט ניט דערויף דער לשון "קרב", נאָר "יכנסו" (במחנה); משא"כ אין פריערדיקן פסוק, וואו עס רעדט זיך וועגן פירוק והקמת המשכן, איז להיפך — דאָרט פאסט מער דער לשון "קרב".

ו. עפ"י איז אויך פארשטאנדיק די ראי' פון "מעשה קרח":

רש"י איז דערמיט אויסן צו ברענגען א ראי' אויף די צוויי קצוות הנ"ל (סעיף ד): אַז דער ביטול המחיצות גרידא — ווען ס'פעלט נאָר דער "תעשו כמצותי" — איז שוין גורם א קצף; אָבער לאידך, ווען קומט דער קצף בפועל, ערשט נאָכדעם ווי ס'איז דאָ דער "יכנסו זרים בעבודתם זו" בפועל ממש.

און דאָס זעט מען ביי מעשה קרח³⁷: דער חטא פון קרח איז געווען וואָס ער האָט געוואלט מבטל זיין די הבדלות ביי אידן, ווי זיין טענה³⁸: כי כל העדה כולם קדושים גו' ומדוע תתנשאו על קהל ה'. און דער חטא האָט אַרויסגערופן א "קצף" אויף אַלע אידן — "ידבר ה' גו'".

(35) וגם ע"ד ההלכה לא מצינו איסור לישראל לדור במחנה לוי ובערי הלויים או להיפך.

(36) ועפ"י אפ"ל, דמשנ" (קצף) על עדת בניי — ל' רבים (דלא כבראב"ע שבהערה 11) — כי החטא "בעבודתם זו" שייך רק ברבים (ודלא כמ"ש בגו"א לעיל פסוק נא דה"קצף" הוא על שאר בניי שלא חטאו).

(37) והיינו שאין כוונת רש"י להביא ראי' שזהו העונש על עון זה (שהרי אין זה אותו העון, וכנ"ל בפנים והערה 14) — כ"א להביא דוגמא על ב' הקצוות באופן ה"קצף" מענין דומה ממש מצד "תוכן" החטא (ביטול הגבולות כו' בבניי).

(38) קרח טו, ג. וראה פרש"י שם, ה ("ומדרשו").

ה. לויט דעם וועט מען פארשטיין פארוואָס רש"י איז משנה בלשונו און אנשטאָט צו נוצן לשון הכתוב "והזר הקרב" זאָגט ער "שיכנסו זרים בעבור דתם זו" — ווייל די צוויי פסוקים ריידן וועגן באַזונדערע ענינים:

דער פריערדיקער פסוק רעדט וועגן דעם עונש פרטי פון א זר פרטי וואָס איז באַגאַנגען דעם חטא פון "קרב לעבור דתם זו" — די עבודה וואָס שטייט אין דעם פסוק: פירוק והקמת המשכן;

און דערפאַר שטייט "והזר" — ל' יחיד, ווייל אויך א יחיד איז אסור די עבודה פון פירוק והקמת המשכן.

משא"כ "בעבודתם זו" וואָס רש"י זאָגט דאָ (אין פסוק "ולא יהי קצף") באַציט זיך צו דער "עבודה" פון דעם פסוק³² — "והחננו בני ישראל איש על מחנהו גו' והלויים יחנו סביב למשכן העדות", אַז עס טאָר ניט זיין ביטול המחיצות (בכלל), "מחנה" ישראל און "מחנה" לויים דאָרפן זיין אַפגעטיילט, באַזונדער³³.

און דערפאַר זאָגט רש"י "שיכנסו זרים" — ל' רבים, ווייל ווען א ישראל (א יחיד) איז תוקע אהלו במחנה לוי³⁴, ווערט דורכדעם ניט געשאפן א "מחנה" ישראל במקום מחנה לוי' — מחנה

(32) שלכן מדגיש רש"י "עבודתם" זו בכל פסוק בפ"ט.

(33) ולשון רש"י "עבודתם" (זו), שלבאורה אינה עבודה, כי מחנה לוי' סביב למשכן — הוא שמירת הלויים את משמרת משכן העדות כמו שלהקים ולהוריד נקרא משמרת (פרש"י בהעלותך ח, כו).

(34) וי"ל שכן הוא גם בחניית כמה לויים בתוך מחנה ישראל — כי בענין זה (הפרדת המחנות) אין נפק"מ בין ישראל במחנה לוי' או להיפך. — וראה אלשיך הובא בהערה 27.

הבדלו מתוך העדה גר' ואכלה אותם כרגע"³⁹;

אבער לאידך, אע"פ אז שוין אין דעם האט קרח אריינגעצויגן „כל העדה“ (נתפתו כולם)⁴⁰, איז דער „קצף“ נישט געווען בפועל (וכטענת משה ואהרן)⁴¹: האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף); און ערשט נאך דעם ווי די ר"נ איש האבן געבראכט קטורת — ד.ה. דער ביטול ההבדלות האט געבראכט צו א פועל ממש, אז „יקרב איש זר אשר לא מורע אהרן הוא להקטיר קטורת לפני ה'“⁴², ביז אז אידן האבן לאחר מעשה קרח נאך מתלונן געווען כו' — איז דאן דער „קצף“ (וואס האט זיך שוין אנגע- הויבן פון פריער⁴³) ארויס בפועל, „יצא הקצף גר'“.

ז. דערפון האט מען א לימוד אויף וויפל מ'דארף זיין זהיר כלפי א צווייטן אידן:

אע"פ אז קרח האט מקהיל געווען את כל העדה אין א מחלוקת אויף משה רבינו⁴⁴, פונדעסטוועגן איז נאך נישט געווען קיין „יצא הקצף מלפני ה'“. נאך מער: כל זמן קרח האט בלויז געפירט די מחלוקת בטענות ובדבור, און דאס האט

זיך נישט אויסגעדריקט אין א מעשה בפועל, איז אפילו אויף קרח ועדתו נאך נישט געקומען קיין עונש⁴⁴.

דוקא ווען ס'איז געווארן די מעשה בפועל (נאך דער אזהרה חמורה⁴⁵) און זיי האבן געבראכט קטורת, איז געווארן דער קצף — פריער דער עונש אויף זיי, און דערנאך די מגיפה אויף בני ישראל.

און דערפון האט מען א הוראה:

אפילו א אידן וואס מצד סיבות שונות ומשונות פעלט ביי אים אין דעם ענין פון שמירה מדברים בלתי רצויים, איז כל זמן עס קומט נישט אין א מעשה בפועל „לחלוק על הקב"ה“, איז דער איד נאך אין א מעמד ומצב אז ער האט א נשיאת חן בעיני אלקים, ס'איז נישט קיין ענין של קצף ח"ו.

ואדרבה: דער אויבערשטער איז מא- ריך אף און „הקב"ה עוזרו“⁴⁷ אין אן אופן פון חן און אהבה אז ער זאל תשובה טאן, און ווערן אן „אהוב ונחמד לפני הבורא כו“⁴⁸.

(משיחת מוצאי ש"פ במדבר תשל"ט)

(44) ראה פרש"י קרח טז, כה (וע"ד פרש"י שם, יב).

(45) כפרש"י קרח שם, ויז.

(46) לשון רש"י קרח שם, ח. ועד"ז שם יז, ג.

(47) סוכה נב, ריש ע"ב. ולהעיר מרמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

(48) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד. וראה שם היה ואילך.

(39) שם, כ"כא (וכההמשך בפסוק שלאח"ז „ועל כל העדה תקצוף“).

(40) שם, יט ובפרש"י.

(41) שם, כב. וראה פרש"י שם (נת' בלקו"ש ח"ג ע' 51 ואילך).

(42) קרח יז, ה. וראה פרש"י שם טז, ו. יז, יג.

(43) ראה לעיל הערה 14.

ראש חודש סיון

עייז וואס אידן האבן חונה געווען „נגד ההר“, זיינען זיי געווארן באחדות גמורה, „כאיש אחד בלב אחד“.

געפינט מען א דבר פלא, לכאורה, בנוגע ר"ח סיון:

די גמרא¹ רעכנט אויס בפרטיות ווי אזוי משה רבינו האט צוגעגרייט די אידן צו קבלת התורה² במשך די טעג פון זייער אנקומען צום הר סיני ביז צום טאג פון מתן תורה: ב' סיון „אמר להו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“³, ג' סיון — מצות הגבלה, ד' סיון — דער ציווי אויף פרישה, ה' סיון איז געווען⁴, בנה מזבח והקריב עליו קרבן⁵ ועד לאמירת נעשה ונשמע ע"י כל ישראל; משא"כ בראש חודש סיון — דעם טאג ווען זיי זיינען אנגעקומען צום הר סיני — זאגט די גמרא⁶ „לא אמר להו ולא מידי משום חולשא דאורחא“: היות די אידן זיינען געווען בחלישות מחמת דעם טורח⁷

א. „בחודש השלישי ג' ביום הזה באו מדבר סיני . . ויחן שם ישראל נגד ההר“ — זאגן חז"ל⁸, אז „ביום הזה“ מיינט דעם טאג פון ראש חודש, אז אין דעם טאג פון ר"ח סיון (חודש השלישי) זיינען אידן אנגעקומען צום הר סיני.

דאס אליין וואס די אידן זיינען צוגע- קומען צום הר סיני, נאך איידער מ'האט זיי דארט געגעבן די תורה, איז שוין א מעלה נפלאה ביותר, ווי מען זאגט אין דער הגדה „אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו“, ווייל⁹ דער עצם געפינען זיך „נגד ההר“ האט ביי די אידן אויפגעטאן אן עילוי נפלא, ווי חז"ל¹⁰ זאגן אויפן פסוק „ויחן שם ישראל“ — „כאיש אחד בלב אחד“:

(1) יתרו יט, א"ב.

(2) שבת פו, ב. מכילתא ופרשי עה"פ.

(3) בבחי יתרו שם, שבר"ח באו מדבר סיני, וביום השני נעתקו וחנו כנגד ההר (וראה רלב"ג שהובא לקמן הערה 18). אבל מפשטות ל' חז"ל (שהובא לקמן בפנים) דבר"ח „לא אמר כ' משום חולשא דאורחא“ מוכח לכאורה שלא הייתה העתקה ממקום למקום (אורחא) — ביום ב', שכבר היו לפני יום ב' נגד ההר (ולעזיר מ"ח שבת שם; ומפורש בתורה כו').

ולעזיר, שבבחי שם מביא בהמשך פירושו (תוכן מחזיל זה) ע"ד סדר ההכנה למ"ח, ומ"מ כ' „ביום ר"ח . . באו מדבר סיני למחרתו . . נעתקו משם וחנו נגד ההר וצונו הקב"ה כו" — ולא הביא דבר"ח „לא אמר להו כו' משום חולשא דאורחא“. ואולי לא גרים תיבות אלו בש"ס (ראה רש"י שבת שם; משום חולשא דאורחא גרס"ט), ואכ"מ.

(4) ראה גם אלשיך יתרו שם (סד"ה והשיב). ועוד. — עוד פירושים במאמר זה ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים במקומו.

(5) מכילתא ופרשי עה"פ. תיב"ע עה"פ.

(6) ל' רש"י. ובמכילתא (ותיב"ע) שם בשינוי ל' (נח' בלק"ש חכ"א ע' 101 ואילך).

(7) שבת שם סע"ב ואילך (הו בדעת ר"י והו בדעת רבנן). הובא בשו"ע אדה"ז א"ח ס"ט טז. (8) בל' אדה"ז שם: התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה.

(9) יתרו שם, ו.

(10) ובשו"ע אדה"ז שם מוסיף „וגו" — נח' בלק"ש ח"ח ע' 20 ואילך (וראה הערה 30 שם).

(11) שבת פה, א. מכילתא (ורש"י) יתרו יט, י"א. פרשי עה"ת משפטים כד, ד. — הדיעות בחז"ל ומפרשים עדין נקבצו בתו"ש שם עה"פ ובמילואים לשם סכ"ז. וראה לקמן ע' 15 ואילך.

(12) בשו"ע אדה"ז שם לא הובא ענין זה (רק ש.מ"ד אחר ר"ח התחיל משה כו"). והטעם בפשטות — כי אדה"ז מביא רק הנוגע לענינו שבשו"ע, הטעם לאי אמירת תחנון בימים אלו. וראה לק"ש שם ע' 19 הערה 15.

(13) ראה ר"ח שבת שם. ובמדרש לקח טוב (יתרו שם, י') „היו טרודים מן הדרך“.